

ЖИТТЄПИС ПРЕПОДОБНОГО ОЛЕКСІЯ КАРПАТОРУСЬКОГО

Данилець Ю. **Обраний Божим провидінням: Життєпис преподобного Олексія Карпаторуського сповідника** / Юрій Данилець. – Чернівці: ВІЦ «Місто», 2013. – 167 с.

Монографія кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Ужгородського національного університету Юрія Данильця про преподобного Олексія Кабалука, присвячена 100-річчю Мараморш-Сиготського процесу 1913-1914 рр., без перебільшення є своєрідною «ластівкою» в історично-релігійній біографістиці краю. Але заради справедливості потрібно відзначити появу в 2011 р. першої в краї монографії подібного змісту та якості про архімандрита Мукачівського монастиря Василя (Проніна), упорядником якої виступив тоді ще протодиякон Олександр Монич.¹ Спільними рисами між двома працями безумовно є їхня ілюстративність, достатня повнота використання фото, документів та висока якість самого видання як за змістом, так і за формою.

Відзначимо, що це не перша наукова праця молодого автора. Юрій Данилець є відомим дослідником історії православної церкви Закарпаття.² Його праці відомі далеко за межами Ужгорода та Закарпаття. Рецензоване нами дослідження вигідно відрізняється не лише географією видання (м. Чернівці) та поліграфією,

але і значним залученням автором джерельного масиву та літератури.

Зазначимо, що книга вже отримала схвальну рецензію протоієрея, кандидата богослов'я МДА, вченого секретаря Богословсько-історичного НДЦ Олександра Монича. Він, зокрема, відзначив: «Монографія «Обраний Божим Провидінням. Життєпис преподобного Олексія Карпаторуського сповідника» переносить нас в епоху, в якій жив святий Олексій. У книзі подається історико-аналітична оцінка подій, явищ та процесів, які мали місце в церковній історії нашого краю в часи відродження православ'я».³

Найбільше вражає якість та масштабність підбору ілюстративного матеріалу, що, очевидно, потребувало не лише великої евристичної роботи, але й опрацювання значної кількості фотодокументів. Ю. Данилець у книзі представив всі відомі на цей час зображення Олексія Карпаторуського: фотографії, ікони.

Зручність для читача полягає і в тому, що

¹ Життєпис подвижника благочестя архімандрита Василя (Проніна) / Упорядник: кандидат богослов'я, протодиякон Олександр Монич. – Ужгород: Карпати, 2011. – 160 с.

² Данилець Ю. «Наш край в Україні є феноменом...». Видавничі серія «Домінія слова»: портрети-інтерв'ю / Юрій Данилець. – Мукачево: Карпатська вежа, 2008. – Книга № 5. – 80 с.

³ Монич О. «Обраний Божим Провидінням. Життєпис преподобного Олексія Карпаторуського сповідника» – чергова монографія директора Богословсько-історичного науково-дослідного центру ім. архімандрита Василя (Проніна), к. іст. н. і доктора філософії, доцента кафедри історії України УжНУ Юрія Данильця / Олександр Монич. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mediacenter.uz.ua/dir/vyd/news/kniga_j_danilcja_pro_oleksija_kabaljuka/1-1-0-31#sthash.gMuvzbWw.dpuf.

автор не подає фотодокументи за класичними канонами окремих вклейок чи додатків, а доповнює ними текст завдяки глянцевої поліграфії. Безумовно, все це значно здорожує публікацію видання, але, з іншого боку, робить його вкрай презентабельним і цікавим для читання.

Не менш ґрунтовним та інформативним є зміст монографії. Слід зауважити, що, за словами автора, видання «рекомендується всім, хто цікавиться аскетичним та історичним життям Православ'я на Закарпатті, студентам, вченим і віруючим людям». Хоча з тезою про «віруючих людей» можна посперечатися. Закарпаття, разом зі своєю багатонаціональністю, може похвалитися і багатоконфесійністю та релігійною терпимістю. Тут на протязі тривалого історичного періоду співіснують православна, греко-католицька, римо-католицька, різні протестантські громади тощо. Видання спрямоване за своєю суттю саме на православних вірників. Воно видане з благословення Високопреосвященнішого Марка, архієпископа Хустського і Виноградівського та Високопреосвященнішого Феодора, архієпископа Мукачівського та Ужгородського.

Перший із них, до речі, написав передмову до видання. Рецензентами книги виступили доктори історичних наук, професори кафедри історії України Р. Офіцинський (завідувач кафедри) та С. Федака.

Видання відповідає всім чинним вимогам до наукових видань. Ю. Данилець намагається проаналізувати значну кількість джерел і літератури, використаних при написанні. Основою для роботи стали, зокрема, спомини Олексія, матеріали православної преси, праці тогочасних дослідників, а особливо – раніше неопубліковані документи Державного архіву Закарпатської області.

Сам життєпис подано у хронологічній послідовності викладу матеріалу, що цілком логічно й дозволяє читачу послідовно дізнаватися про всі складності особистих переживань і життєвих перемін преподобного Олексія (Кабалюка), котрий відіграв вирішальну роль у відродженні православ'я на теренах Верхнього краю Угорщини в Австро-Угорській дуалістичній монархії.

Слід відзначити, що автор при описі подій з історії православної церкви першої половини

XX ст. намагається притримуватися контекстуальності джерел того часу, вживаючи такі терміни як «схизматичний рух», «унія», що може певною мірою не сприйматися читачами тієї чи іншої конфесії в наш час.

Більше половини матеріалу розвідки стосується Першого і Другого Мараморош-Сиготських процесів початку XX ст. Ю. Данилець продемонстрував причини розвитку православ'я початку XX ст. на Закарпатті, зокрема в селах Іза і Вел. Лучки. Наскрізною ниткою прослідковуємо тут постать О. Кабалюка в розвитку православ'я. Проте, на нашу думку, автору слід було б ширше висвітлити діяльність О. Кабалюка в «чеський», «угорський» чи «радянський» періоди. З нашої точки зору біографію О. Кабалюка зображено досить епізодично. Хоча наприкінці монографії автор подає хронологічну таблицю всіх важливих дат із життєпису преподобного Олексія (Кабалюка). Це дозволяє читачеві оперативно ознайомитися з біографією преподобного. Подано також список використаних джерел та літератури. В цілому монографія Юрія Данильця є важливим етапом історико-релігійної біографістики, з широким використанням джерел та ілюстративного матеріалу, доступним стилем його викладу.

Багатий ілюстративний матеріал, опублікований у книзі, частково представлено в архівному храмі-музеї преподобного Олексія Карпаторуського в с. Іза-Карпутлаш. Цю установу засновано в 2009 р. за безпосередньої ініціативи та активної участі доц. Юрія Данильця (Штефаньо О. Для музею Олексія Карпаторуського сповідника шукають експонати і просять долучитися краян / О. Штефаньо // Новини Закарпаття. – 2009. – 3 листопада. – С. 6.). Музей щодня відвідує велика кількість прочан і туристів.

Книгу було презентовано учасникам міжнародної наукової конференції до 100-річчя II-го Мараморош-Сиготського процесу 1913-1914 рр. «Релігійно-політичні трансформації в Центрально-Східній Європі у першій половині XX ст.», що відбулася на історичному факультеті 8-9 лютого 2014 р.

Відродно також, що книга викликала інтерес за кордоном, зокрема в сусідньої помісної Румунської православної церкви. Готується доповнене видання румунською мовою.

Кічера В. В., Міщанин В. В. (Ужгород)